

РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри соціальної роботи та реабілітації
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
доктора педагогічних наук, професора **ОСАДЧЕНКО Інни Іванівни**

на дисертацію **ГАО Чжена** на тему:

**«Професійна підготовка майбутніх фахівців інженерних спеціальностей
у закладах професійної освіти Китаю на засадах дуального навчання»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 «Освітні педагогічні науки»
галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Актуальність та доцільність дисертаційного дослідження. Актуальність дисертаційного дослідження Гао Чжена зумовлена потребою сучасної педагогічної науки в осмисленні нових моделей професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей, здатних ефективно діяти в умовах технологічного оновлення виробництва, розширення міжнародної освітньої взаємодії та посилення вимог до практичної готовності випускників закладів професійної освіти. Обрана тема має важливе значення не лише для китайського освітнього простору, а й для ширшого науково-педагогічного дискурсу, оскільки порушує проблему поєднання освіти, виробництва, професійної соціалізації здобувачів освіти та формування їхньої готовності до виконання реальних інженерно-технічних завдань.

Особливої ваги дослідження набуває в контексті інтернаціоналізації професійної освіти, порівняльного вивчення освітніх систем і пошуку ефективних механізмів адаптації позитивного зарубіжного досвіду до сучасних потреб підготовки фахівців. Звернення здобувача до системи професійної освіти Китаю є науково доцільним, оскільки саме в цій країні активно розвиваються підходи до інтеграції освіти й промисловості, поглиблення співпраці закладів освіти з підприємствами, модернізації змісту професійної підготовки та запровадження дуальних механізмів навчання.

Варто підкреслити, що дисертант обрав тему, яка перебуває на перетині кількох актуальних напрямів педагогічної науки: теорії професійної освіти, компетентнісного підходу, практико-орієнтованого навчання, партнерства освіти і виробництва, порівняльної педагогіки та управління якістю професійної підготовки. Така багатовимірність проблематики надала авторові можливість розглядати дуальне навчання не ізольовано, а як складник цілісної системи професійного становлення майбутнього фахівця інженерної галузі.

Дисертація виконана в логіці сучасного педагогічного дослідження. Науковий апарат роботи є загалом коректним, виваженим і підпорядкованим розв'язанню поставленої проблеми. Автором визначено мету, об'єкт, предмет, завдання, методологічні підходи, методи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

Мета дослідження орієнтована на теоретичне обґрунтування й експериментальну перевірку педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей у закладах професійної освіти Китаю на засадах дуального навчання, що відповідає змісту роботи та її структурній побудові.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечено використанням комплексу взаємодоповнювальних методів дослідження. Автором здійснено аналіз наукових праць із проблем професійної освіти, дуального навчання, інженерної підготовки, співпраці закладів освіти з підприємствами; опрацьовано нормативно-правові й освітні документи; узагальнено практику організації професійної підготовки в Китаї; проведено педагогічний експеримент, результати якого піддано кількісному та якісному аналізу.

Позитивної оцінки заслуговує те, що здобувач розглядає професійну підготовку майбутніх фахівців інженерних спеціальностей не як суму навчальних дисциплін і практичних занять, а як педагогічно організований процес формування професійної готовності, у якому важливими є мотивація, знання, практичні вміння, здатність до взаємодії, відповідальність, виробнича дисципліна та рефлексія. Такий підхід дає змогу осмислити дуальне навчання як засіб наближення освітнього процесу до реального професійного середовища.

Заслуговує на увагу авторське трактування дуального навчання у контексті китайської професійної освіти. У дисертації воно постає як форма організації професійної підготовки, що передбачає взаємодію закладу освіти, підприємства, наставника і здобувача освіти, узгодження теоретичного змісту навчання з виробничими завданнями, а також формування практичної готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності. Така позиція є методологічно продуктивною, оскільки дозволяє відмежувати дуальне навчання від традиційного розуміння практики як епізодичного етапу освітнього процесу.

До **найвагоміших наукових результатів дисертації** варто віднести обґрунтування педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей у закладах професійної освіти Китаю; уточнення змісту досліджуваного процесу; розроблення моделі професійної підготовки на засадах дуального навчання; визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності здобувачів освіти до професійної діяльності; експериментальну перевірку ефективності запропонованих педагогічних умов.

Науково обґрунтованою є система критеріїв і показників, що охоплює мотиваційно-ціннісний, когнітивно-професійний і практико-діяльнісний критерії. Такий підхід уможливорює комплексне оцінювання результативності професійної підготовки, оскільки враховує не лише знансвий компонент, а й ставлення здобувачів освіти до майбутньої професії, розуміння ними соціальної та виробничої значущості інженерної діяльності, здатність застосовувати знання в реальних або змодельованих професійних ситуаціях.

Важливим здобутком роботи є визначення педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей на засадах дуального навчання. Формування мотивації та ціннісного ставлення здобувачів освіти до майбутньої професійної діяльності забезпечує особистісну залученість студентів у процес професійного становлення. Інтеграція теоретичної підготовки з виробничими завданнями сприяє практичному застосуванню знань. Взаємодія закладу професійної освіти, підприємства й наставника створює організаційно-педагогічну основу для реалізації дуального навчання.

Схвальної оцінки заслуговує розроблена автором модель професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей у закладах професійної освіти Китаю на засадах дуального навчання. Модель відображає логіку досліджуваного процесу, поєднує цільові, методологічні, змістові, організаційні, процесуальні та результативні компоненти. Її перевагою є орієнтація на реальну взаємодію суб'єктів професійної підготовки та врахування специфіки інженерних спеціальностей, для яких особливо важливими є практична дія, точність, технологічна дисципліна і виробнича відповідальність.

Практична значущість дисертації полягає в можливості використання її результатів у закладах професійної освіти Китаю для оновлення змісту професійної підготовки, організації дуального навчання, удосконалення співпраці з підприємствами, розроблення методичного забезпечення та оцінювання результатів професійного становлення здобувачів освіти. Запропоновані автором положення можуть бути корисними для адміністрації закладів освіти, педагогічних працівників, виробничих наставників і фахівців, відповідальних за організацію практичної підготовки.

Структура дисертації є логічною і відповідає меті та завданням дослідження. Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Така побудова дала змогу авторові послідовно розкрити теоретичні засади досліджуваної проблеми, здійснити діагностику стану професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей та обґрунтувати педагогічні умови й модель її вдосконалення на засадах дуального навчання.

У **вступі** належним чином обґрунтовано вибір теми, визначено науковий апарат дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, подано відомості про апробацію й упровадження положень дисертації.

У **першому розділі** дисертант аналізує теоретичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей, розкриває зміст і педагогічний потенціал дуального навчання, характеризує особливості професійної освіти Китаю. Важливим є те, що автор демонструє розуміння дуального навчання як системного процесу, а не лише як окремого елемента практичної підготовки.

У **другому розділі** представлено методичні засади дослідження, визначено критерії, показники і рівні сформованості готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності, розкрито діагностичний інструментарій та узагальнено результати констатувального етапу. Схвальним є те, що автор не обмежується описовою характеристикою стану професійної підготовки, а виявляє проблемні аспекти, які потребують педагогічного вирішення засобами дуального навчання.

У **третьому розділі** обґрунтовано модель професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей на засадах дуального навчання, розкрито педагогічні умови її реалізації та подано результати експериментальної перевірки. Переконливим є те, що впровадження запропонованих педагогічних умов пов'язується автором із позитивною динамікою сформованості готовності здобувачів освіти до професійної діяльності. Це підтверджує доцільність обраної дослідницької логіки та практичну спрямованість дисертації.

Висновки до розділів і загальні висновки відповідають поставленій меті та завданням дослідження. Вони є логічними, послідовними й відображають основні результати дисертації. Наукова новизна та вірогідність одержаних результатів забезпечені методологічною обґрунтованістю вихідних положень, використанням комплексу методів, репрезентативністю емпіричних матеріалів, позитивною динамікою результатів педагогічного експерименту та апробацією основних положень дослідження.

Аналіз змісту дисертації дає підстави стверджувати, що робота є самостійним, завершеним науковим дослідженням, у якому розв'язано актуальне науково-педагогічне завдання професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей у закладах професійної освіти Китаю на засадах дуального навчання. Основні положення дисертації мають теоретичне значення для розвитку педагогічної науки та практичну цінність для вдосконалення професійної освіти.

Дискусійні положення і зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення результатів дослідження Гао Чжена, доцільно звернути увагу на окремі дискусійні положення, зауваження та рекомендації, а саме:

1. У першому розділі дисертації достатньо ґрунтовно розкрито китайський контекст професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей, проте робота була б більш переконливою за умови ширшого зіставлення китайської моделі дуального навчання з європейськими підходами, зокрема щодо ролі підприємства, наставництва та механізмів оцінювання результатів.

2. Враховуючи фахову спрямованість дисертації та її зв'язок із міжнародним освітнім досвідом, доцільним було б приділити більше уваги термінологічній точності перекладу ключових понять, пов'язаних із дуальним навчанням, співпрацею закладів освіти

з підприємствами, виробничим наставництвом та професійною готовністю майбутніх фахівців.

3. У дисертації обґрунтовано значення наставника у процесі дуального навчання, однак бажаним видається детальніше розкриття його педагогічної, методичної та комунікативної готовності до роботи зі здобувачами освіти, оскільки наставник виконує не лише виробничу, а й освітньо-супровідну функцію.

4. Перспективним напрямом подальших досліджень є поглиблення питання цифрового супроводу дуального навчання, зокрема використання електронних портфоліо, цифрових платформ, засобів комунікації між закладом освіти й підприємством, а також інструментів поточного моніторингу індивідуального професійного розвитку здобувачів освіти.

Висловлені зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер, не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження, не впливають на його наукову новизну, теоретичну й практичну значущість та можуть бути враховані автором у подальшій науковій діяльності.

Висновок. Дисертація Гао Чжен на тему: «Професійна підготовка майбутніх фахівців інженерних спеціальностей у закладах професійної освіти Китаю на засадах дуального навчання» є завершеною самостійною науковою працею, у якій вирішено актуальне науково-педагогічне завдання, пов'язане з теоретичним обґрунтуванням та експериментальною перевіркою педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей на засадах дуального навчання.

За актуальністю, науковою новизною, теоретичним значенням, практичною цінністю, обґрунтованістю основних положень і висновків дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її автор Гао Чжен заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Рецензент професор кафедри соціальної роботи та реабілітації Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор педагогічних наук, професор Інна ОСАДЧЕНКО